

nemačkog društva 1933. To nije naučno istraživanje nemačkog društva, već idealni portret homogenog društva koji se nekritički oslanja na nacistički mit o jedinstvenom krvlju i rasom definisanom nemačkom narodu. Pisac nacističkoj viziji večnog nepromenljivog Jevrejina suprotstavlja ne manje nepromenljivog Nemca. Vizija nepromenljivog Nemca je, bar do 1945, počivala na potcenjivanju levičarskog otpora antisemitizmu u nemačkoj istoriji. Goldhagen komunistički pokret Nemačke ne pominje, a socijaldemokratski samo uzgred (North 1998).

Premda žestoki kritičar nacističkog rasizma i nemačke povike na Goldhagena, berlinski historičar Viperman takođe drži da je sporna piščeva teza da je u nemačkoj istoriji duboko ukorenjena tradicija istrebljivačkog antisemitizma. (Wippermann 1997 c). Viperman sumnja da se samo antisemitizam može odsečno analitički apstrahovati i razdvojiti od ostalih fašističkih sadržaja. Nemački fašisti nisu bili samo antisemiti, nego su pođednako gajili predrasude prema Slovenima, Sinti i Romima i uopšte neevropskim narodima. Antisemitizam je odveć istrnut iz opšteg sklopa rasizma. Međutim, za razliku od ostalih levičarskih struja, koje ističu klasni karakter fašizma, Viperman (blizak socijaldemokratiji) tvrdi da je na delu bila pre svega rasistička država koja je čistila sva strana tela (planirano je da se posle uklanjanja Jevreja ukloni 20-30 miliona Slovena).

Goldhagen obilazi ove činjenice i time relativise i negira druge oblike genocida. Ne posvećuje pažnju eutanaziji, pominje je samo da bi pokazao da je bila manje grozna od antisemitizma. Prema Poljacima ima ciničan stav, tvrdeći da su Nemci bili blaži prema Poljacima, iako su Sloveni u stvarnosti bili proglašeni pođednako nižim bićima u rasnom pogledu. Goldhagen polazi od pogrešne teze da se nacizam rukovodio pre svega antisemitizmom, čime potiskuje u drugi plan fašistički rasizam. Viperman postavlja direktno pitanje zašto se ne piše o fašističkom uništenju Roma? Dakle, Nemci nisu bili samo dobrovoljni izvršioци Hitlerovog antisemitizma, nego njegovog globalnog rasističkog programa. Zbog ovog selektivnog pristupa Goldhagen nije dovoljno radikalan. Antisemitizam može biti prošlost, ali rasizam ne. Danas svaki peti Nemaц mrzi Jevreje, a dve trećine preziru Sinti i Rome (Wippermann 1997 c).

Goldhagen nije bio samo povod da leвица iznese svoje gledanje na antisemitizam, već je provocirao i nove reakcije na marksizam. Polemika Vipermana i Rota nije jedini primer. Pre nego se pokažu još neki otpori, treba ukratko pomenuti gledišta savremene kritičke teorije koja su se javila kao reakcija na Goldhagen-debatu. Još je u ključnim pojmovima predstavnika frankfurtske kritičke teorije 1940-ih godina uočen sklop rada i nasilja, materijalnog sveta i kulture kao glavni uzrok koji je doveo do Aušvica – sa osnovnom porukom da Aušvic traje i nakon preobražaja konclogora u spomen obeležje. Aušvic je simbol represije kapitalizma unutar kog je nastao i antisemitizam. Tome nasuprot, sredstva masovnog opštenja izmenila su gledanje na Aušvic i otežala poimanje društvene funkcije antisemitizma. Aušvic se preobratio u potrošačku robu zvanu holokaust (Claussen 1994). Nije, dakle, slabljenje sećanja potisnulo Aušvic u maglu prošlosti već industrijsko–kulturni veštački proizvod nazvan holokaust, koji je zamaglio vezu Aušvica i kapitalizma. Postone je skrenuo pažnju na važnu stranu antisemitizma koju Goldhagen nije uočio, niti je mogao uočiti u sklopu vlastitih istraživačkih prioriteta i ignorantskog odnosa prema društvenoekonomskim izvorima antisemitizma (Postone 1983). Osobenost nemačkog fašizma nije obim ubijanja Jevreja nego kvalitativna crta uništavanja, ali ne u